

Centar za fotografiju BLISKOST I RAZLIKE III

Galerija Remont, Beograd

29. maj – 30. jun 2023.

Izložba fotografija *BLISKOST I RAZLIKE III* predstavlja nastavak saradnje između Nezavisne umetničke asocijacije Remont i Centra za fotografiju. Izložba je deo dugoročnog projekta koji je osmišljen kao kustosko-umetničko istraživanje sa ciljem ostvarivanja novih načina u promovisanju fotografije u Srbiji. Projekat je zasnovan na pristupu uporedne analize fotografskog materijala iz domena savremene umetnosti i istorijskog nasleđa kao modelu izučavanja svojstava domaće fotografije, odnosno prirode medija fotografije posmatrano u celini.

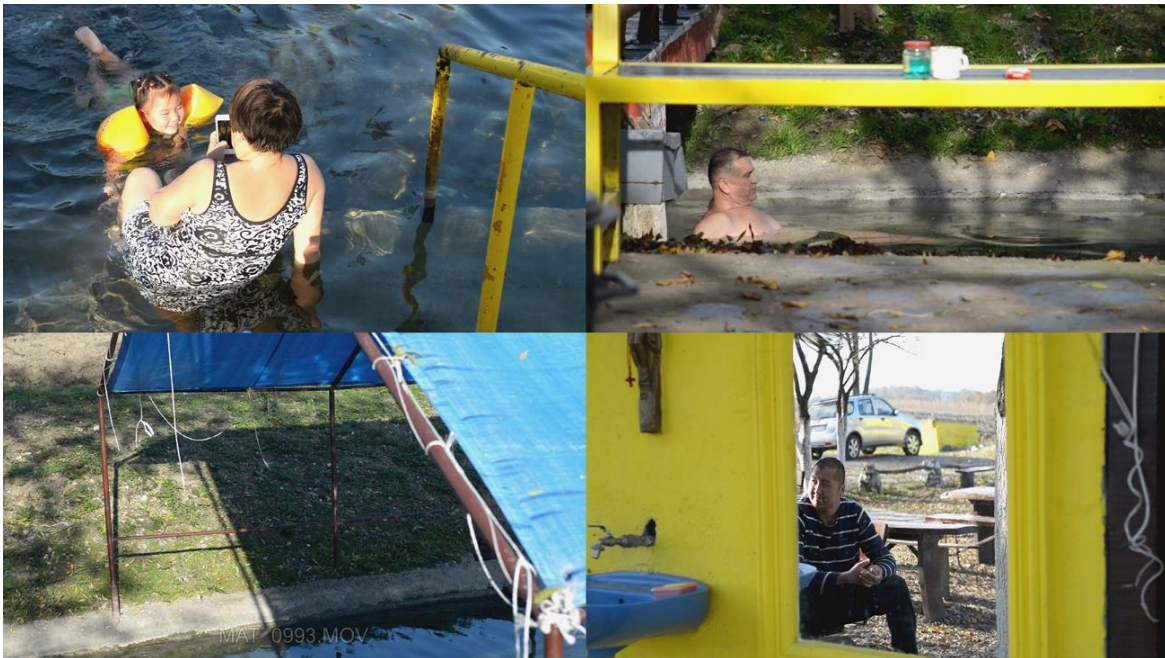
Na izložbi *BLISKOST I RAZLIKE III* prikazani su radovi Aleksandrije Ajduković *No name rivijera* (2016/2017) i *Rehabilitacija duše i tela* (2022), arhivski materijal koji je pripadao fotografskoj radnji „Krčmarević“ iz Vrnjačke Banje (1975), rad Ivana Petrovića *Klimatsko mesto* (2012–2023) kao i serija turističkih razglednica iz kolekcija Centra za fotografiju i Talent arhiva, koje datiraju iz sedme i osme decenije XX veka.

Povezujući radove iz oblasti savremenog stvaralaštva sa zanatskom i popularnom fotografijom, izložba *BLISKOST I RAZLIKE III* bavi se temom banjskih lečilišta. Osvrtom na poziciju koju su banje, kao mesto lečenja, oporavka i odmora, zauzimale u prošlosti, skreće se pažnja na njihovu aktuelnu ulogu i njihov današnji položaj, kao jednog od najznačajnijih resursa kojima raspolaže Srbija.

Aleksandrija Ajduković

No name rivijera
Rehabilitacija duše i tela

Rad *No name rivijera* Aleksandrije Ajduković, video u trajanju od 6.45 minuta, realizovan je od neupotrebljenih delova filmskog materijala. Snimci su nastali tokom istraživanja lokacija za potrebe filma *Doći će žuti ljudi sa istoka i piće vodu sa Morave*, Tanje Brzaković (2017), kao i u toku njegovog snimanja. Lokacija na kojoj su nastali snimci je polukultivisana banja sa termalnom vodom Jokin grab, smeštena u okolini Bogatića. U statičnim, kratkim kadrovima odigravaju se minimalni narativi: kupači leškare u vodi ili se lagano kreću, uz primetne komentare pomoću kojih se grade dijalozi.

Aleksandrija Ajduković
No name rivijera, kadrovi iz filma

Rehabilitacija duše i tela je serija fotografija snimljena u Banji Koviljači u februaru 2022, kada je Ajdukovićeva bila pratnja svome sinu tokom rehabilitacije. Fotografije su snimljene telefonskom kamerom *Huawei Nova 9* i najpre podeljene na aplikaciji Instagram. Na fotografijama je prikazana banjska svakodnevica iz lične perspektive korisnika: porodični ručak u restoranu, enterijer odmarališta, šetalište, igra u parku, terapija u bazenu, prijatelji, selfi, rustične vile, stara kupatila itd.

Radovi predstavljeni na izložbi – iako različiti po nameri nastanka, vrsti medija i prirodi materijala – sadrže neposrednost, inače svojstvenu za pristup Aleksandrije Ajduković. U odnosu na seriju *Rehabilitacija duše i tela*, koja ima karakteristike privatnog foto-albuma, spontanost je na drugačiji način prisutna u filmu sa kupačima zatečenim u banjskoj termi, i ogleda se u nivoima i kategorijama intimizacije.

Aleksandrija Ajduković
Rehabilitacija duše i tela

Oba rada, jedan kao sinteza „video-škartova”, sa upotrebljenim sirovim zvukom, i drugi, kao određeni vid skretanja pažnje sa informativne, ekranske slike na fotografije, koje su sada kao predmeti u galeriji date u manjem obimu, predstavljaju modele reinterpretacije postojećih sadržaja sa preusmerenom temom.

Aleksandrija Ajduković
No name rivijera / Rehabilitacija duše i tela
foto dokumentacija CEF©

Fotografska radnja „Krčmarević“, Vrnjačka banja
Kolekcija: Centzar za fotografiju

Fotografsku radnju „Krčmarević“ osnovao je tridesetih godina dvadesetog veka Milan Krčmarević, kada se iz Jagodine preselio u Vrnjačku Banju. Radnju je od svog strica Milana, kod koga je izučio fotografski zanat, nasledio Dragomir, 1963. godine. Nakon Dragomirove smrti 2001. posao preuzima njegova kćer Ljiljana, koja je ujedno i poslednji vlasnik. Fotografski atelje „Krčmarević“ prestaje sa radom 2009. godine a jedan je od najznačajnijih banjskih fotografskih ateljea u Srbiji.

Fotografska radnja "Krčmarević"

Na dvadeset i jednoj fotografiji formata 24 x 16 cm, koje su predstavljene na izložbi, prikazani su prolaznici u banjskom parku ili na platou nadomak fotografskog ateljea kako, stojeći ili sedeći, poziraju. Izložene fotografije čine deo većeg broja snimaka zabeleženih na četrdesetak crno-belih negativa formata 135, i datiraju iz maja 1975. godine.

Fotografska radnja "Krčmarević"
foto dokumentacija CEF©

Banjski fotograf, sa „čitavom svojom mitologijom ulepšanog sveta“, nudio je uslugu koja je udovoljavala ukusu tadašnjeg stanovništva. Pored ponuđenih rekvizita u vidu dečijih automobila, ljuljaški-konjića, indijanskih vigvama, kočija sa konjskom zapregom, aviona ili kulisa u obliku flaše sa oznakom vode VRNJCI, značajni su i srpska narodna nošnja i kostimi sa egzotikom divljeg zapada.

Od većeg broja snimaka na kojima je moguće naći date opise, na izložbi su odabrani oni koje je fotograf zabeležio van ateljea, fotografišući šetače u obližnjem parku ili izvodeći za potrebe snimanja već kostimirane mušterije u javni prostor. Treba napomenuti da su veći fotografski ateljei često imali zaposlene fotografe, pa se može pretpostaviti da fotografije nije snimila ista osoba.

Iako će dilema o tome ko je autor ovih fotografija ostati otvorena, mada je njihovo poreklo poznato, podjednako ih možemo posmatrati kao odraz duha jedne epohe i kao zanatski poduhvat banjskog fotografa, čija se kreativnost ogledala i u odabiru mušterija.

Ivan Petrović

Klimatsko mesto

U radu *Klimatsko mesto* (2012–2023) prikazani su motivi koje je Petrović fotografisao u srpskim banjama i njihovoj bližoj okolini. Arhitektura, izvori, predeli, arheološki ostaci, vikend naseobine, kupatila, bazeni, parkovi, ljudi – čine predmet interesovanja Petrovića u ovom radu. Na izložbi je prikazano pet fotografija u boji, mahom iz Sokobanje. Izbor u kome je preovladao jedan toponim može se objasniti čestim Petrovićevim boravljenjem u ovom mestu, ali i sedmogodišnjom pauzom u radu na ovoj seriji.

Ivan Petrović
Klimatsko mesto #0231, [2021] (Sokobanja)

Kulturno-istorijski slojevi oblikovali su divergentnu sliku banjskog mesta, naspram koje stoje odlike koje banju čine lečilištem: lekovita voda ili lekovito blato i vazduh. Kulturna premrežavanja različitih epoha istovremeno odgovaraju nepromenjenom cilju njihovog korišćenja. U smislu namere zbog koje se u banju dolazi, a to je radi lečenja i održavanja zdravlja, moglo bi se reći da je banjsko mesto – *mesto izvan promena*.

Fotografije iz serije *Klimatsko mesto* nisu razglednički atraktivne slike. Takođe, one ne upućuju direktnu društvenu kritiku zbog devastirane banjske infrastrukture, posledica investitorskog urbanizma i prodaje izvora, odnosno preusmeravanja primarne upotrebe banja iz sektora zdravstva na druge privredne delatnosti. Može se reći da ove fotografije nastaju kao vid ličnog doživljaja okoline i posmatranja savremene društvene stvarnosti kao određene vrste stanja u kojem su procesi narastajuće destrukcije, na paradoksalan način, usaglašeni sa vitalnošću banjskog mesta.

Ivan Petrović
Klimatsko mesto #0320, [2023] (Ribarska banja)

Ivan Petrović
Klimatsko mesto
foto dokumentacija CEF©

Turističke razglednice

Kolekcije: **Talent arhiv** i **Centar za fotografiju**

Razglednice su široko zastupljena tema o kojoj je objavljen veliki broj tekstova i knjiga. Kao nekada najmasovniji medij za distribuciju fotografije, razglednice istovremeno čine značajno područje popularne kulture. Njihova utilitarnost je doprinela određenoj vrsti uopštavanja sadržaja i tema, čime je izgrađen karakterističan model vizuelnih predstava o kulturnim i društvenim pojavama.

Vrnjačka banja
kolekcija CEF

Razglednice koje su prikazane na izložbi pripadaju kolekcijama Talent arhiva i Centra za fotografiju i datiraju iz sedme i osme decenije prošlog veka. Izložba uključuje dvadeset i četiri razglednice u boji različitih izdavača, na kojima su prikazani motivi iz Vrnjačke banje, Priličkog kiseljaka, Banje Koviljače, Sokobanje, Bukovičke banje, Niške banje, Vranjske banje i Mataruške banje.

Izbor razglednica razmatran je na osnovu vizuelnih karakteristika i fotografskih rešenja. Njihova socijalna uloga, koja se ogleda u sadržajima pozdravnih poruka sa putovanja, ovom prilikom je ostala izvan sfere interesovanja; neke od izloženih razglednica nisu bile u upotrebi.

Turističke razglednice predstavljaju svojevrsan dokument o mestima koja prikazuju. Iako često sadrže vizuelni obrazac koji ih opisuje kao „ulepšanu stvarnost“, banjske razglednice su najznačajnije izvoriste javnog materijala kada je reč o zabeleženim fotografijama banja.

Bliskost i razlike III
foto dokumentacija CEF©

Bliskost i razlike III
foto dokumentacija CEF©

Bliskost i razlike III
foto dokumentacija CEF©

Bliskost i razlike III
foto dokumentacija CEF©

Biografije

Aleksandrija Ajduković (Osijek, 1975). Diplomirala je na Akademiji umetnosti BK u Beogradu u klasi Milana Aleksića. Master studije završila je u Novom Sadu na Akademiji umetnosti u klasi Đorđa Odanovića. Bila je gost student Marine Gržinić na klasi za postkonceptualnu umetničku praksu na bečkoj Likovnoj akademiji. Doktorirala je 2018. na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu na Odseku za teoriju dramskih umetnosti kulture i medija sa tezom "Teorija animal printa". Docent je na Fakultetu za medije i komunikaciju gde predaje predmete Dokumentarna fotografija i Kreativna post produkcija.

Trostruka je finalistkinja Mangelos nagrade, dobitnica je nagrade 45. Oktobarskog salona, Henkel Art Award za mladog umetnika 2005, dok je njen autorski alternativni film *Ibarska Highway* nagrađen specijalnim priznanjem za debitantsko ostvarenje na festivalu Balkan beyond Borders u Grčkoj.

Umetnička praksa Aleksandrije Ajduković poslednjih godina sve više istupa ka kinematografiji, ne bi li ukazala na povezanost fotografije i filma, odnosno filmom pojačala utisak spontanosti, kao jedne od glavnih strategija pri dokumentarističkom načinu beleženja.

Talent arhiv (Instagram: talent.arhiv)

Ivan Petrović (Kruševac, 1973). Diplomirao je na Akademiji umetnosti „Braća Karić“ u Beogradu 2002. godine na odseku fotografije.

Koosnivač je i urednik „Centra za fotografiju“ (2011) u okviru kog deluje kao istraživač, sakupljač i kustos. Urednik je „Foto-foruma“ (2010–2011) i autor i priređivač knjige *Foto-forum, razgovori o fotografiji* (2016). Inicijator je i autor godišnje izložbe fotografija „Bliskost i razlike“ (2021/22/23). Koautor je knjige „Jeremija Stanojević – Fotografije“ (2022).

Dobitnik je nagrade „Dimitrije Bašičević Mangelos“ za 2008. godinu i stipendije „KulturKontakt“ u Beču 2004. Predavač je u centru za likovno obrazovanje Šumatovačka gde uređuje program fotografije. Član je ULUS-a.